

شیره تین پیغمبری سلاف لی بن
بو صه حایین وی نه بوو ذهری

كتيب: ژ شيره تين پيغهمبهرى سلاف لى بن

نقيسه ر: ته حسين ئيبراهيم دوسكى.

به رگ: نجم الدين بيري.

چاپا ئيكي ۲۰۱۱

چاپخانه يا رۆژه لات هه وليير.

ژمارا سپارتنى ل پهرتووكخانه يا به درخانيان ل دهوكى: ۲۵۱۲

ژ وه شانين پهرتووكخانه يا دياربه كر ل زاخۆ.

شیره ئىند يىغەمبەرى
سراف لى بن
بۇ صەخايىنى ۋى ئەبوو زەررى

ۋەزىپىران ۋەزىھە فۇكرن
ئەھسىن ئىبراھىم دۆسكى

دهقن شيرهني

عَنْ أَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَوْصِنِي، قَالَ: ﴿أَوْصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ فَإِنَّهَا رَأْسُ أَمْرِكَ﴾. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زِدْنِي، قَالَ: ﴿عَلَيْكَ بِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ وَذِكْرِ اللَّهِ فَإِنَّ ذَلِكَ لَكَ نُورٌ فِي السَّمَاوَاتِ وَنُورٌ فِي الْأَرْضِ﴾. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زِدْنِي، قَالَ: ﴿لَا تُكْثِرِ الضَّحِكَ فَإِنَّهُ يُمِيتُ الْقَلْبَ وَيُدْهِبُ نُورَ الْوَجْهِ﴾. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زِدْنِي، قَالَ: ﴿عَلَيْكَ بِالْحِجَادِ فَإِنَّهُ رَهَابِيَّةٌ أُمَّتِي﴾. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زِدْنِي، قَالَ: ﴿عَلَيْكَ بِالصَّمْتِ إِلَّا مِنْ خَيْرٍ، فَإِنَّهُ مَرَدَّةٌ لِلشَّيْطَانِ عَنْكَ، وَعَوْنٌ لَكَ عَلَى أَمْرِ دِينِكَ﴾. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زِدْنِي، قَالَ: ﴿انظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ دُونَكَ وَلَا تَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكَ فَإِنَّهُ أَجْدَرُ أَنْ لَا تَزْدِرِي نِعْمَةَ اللَّهِ عِنْدَكَ﴾. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زِدْنِي، قَالَ: ﴿صِلْ قَرَابَتَكَ وَإِنْ قَطَعُوكَ﴾. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زِدْنِي، قَالَ: ﴿لَا تَخْفَ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَائِمَةً﴾. قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ زِدْنِي، قَالَ: ﴿مُحِبٌّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ﴾. ثُمَّ ضَرَبَ بِيَدِهِ عَلَى صَدْرِي، فَقَالَ: ﴿يَا أَبَا ذَرٍّ لَا عَقْلَ كَالْتَدْبِيرِ، وَلَا وَرَعَ كَالْكُفِّ، وَلَا حَسَبَ كَحُسْنِ الْخُلُقِ﴾.

رواه ابن حبان في صحيحه

ده سپڼك

ئەف حەدىسا پيروۆز يا ل پيشيى دەقا وى يا عەرەبى مە
فەگواستى، ئىك ژ وان حەدىسپن مەزنە يپن كۆمەكا شيرەتپن
پيغەمبەرى -سلاڤ لى بن- د ناڤ خو دا هلگرتپن، بو ئىك
ژ صەحابيپن خودان قەدر ئەو ژى ئەبوو زەررە، مە دقپت چەندەكى
ب بەرفرەهسى ل دۆر فان شيرەتپان باخقپن ئىك ئىكە، وەك
خزمەتەك بو حەدىسا پيغەمبەرى -سلاڤ لى بن- وبەلاڤكرنەك
ژ لايى مە فە بو فان شيرەتپن مفايى دگەهيپنە هەر ئىكى كارى
پى بكت، و د ژينا خو دا ل دويڤ دچت.

وئەف حەدىسە ب گەلەك رىكان و ب گەلەك پەنگان ژى
ژ ئەبوو زەررى دئپتە فەگواستن، ھندەك ژى -ژ لايى سەنەدى فە-
ددورست نپن، ولاوازى تپدا ھەيە، وەكى زاناپن حەدىسى دپپن،
وھندەك ژى ددورستن و(ئحتجاج) پى دئپتەكرن.. و د ھندەك
رپواپەتان دا ھاتپە، ئەبوو زەر دپپن: خوشقىى من شيرەت ل من
كر.. و د ھندەك رپواپەتان دا ھاتپە، دپپن: خوشقىى من فرمان
ل من كرى.. پاشى ئەو فان شيرەتان بو مە فەدگپرت.

ويچ نه قيت بيژين: نهو شيره تين پيغهمبر -سلاڻ لي بن-
دكته بي گومان دي دگرنگ و ب بها بن، ودهمي نهو وان
ل صه حابيه كي خو دكته، نهو د پيكا وي را ل نوممه تي هه مبي
دكته، لهو فوره ل سهر مه نهم باش گوهداري بي بو بكهين، وههر
تيك ژ مه ل دويش شيانا خو كاري بي بكهت..
وخودي هاريكاري مه هه ميان بت.

شیرهنا ئیکئی ئەز ب ئەقوایا خودی شیرهئی ل ئە دکەم، چونکی ئەو سەری کارئ ئەیه

ئەبوو زەر دبیژت: من گۆتە پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- شیرهتەکی ل من بکە، وی گۆت: ﴿أَوْصِيكَ بِتَقْوَى اللَّهِ فَإِنَّهَا رَأْسُ أَمْرِكَ﴾، یەعنی: ئەز ب ئەقوایا خودی شیرهتی ل تە دکەم، چونکی هندی تەقوایە ئەو سەری کارئ تە.

ئەقە ئیکەمبەین شیرهت بوو پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- ل قی صەحابیی خۆ کری، وئاشکەرایە کو پیغەمبەر -سلاڤ لی بن- دەمی چەند شیرهتەکان ل کەسەکی بکەت ئەو دئ ژ گرنگترین شیرهتی دەست پی کەت. و ئەقوا ئەو شیرهت بوو یا گەلەک جاران پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- ل خەلکی دکر، وی گەلەک جاران خوتبیین خۆ ژئ ب قی شیرهتی دەست پی دکر، ووەصیەت پی ل خەلکی دکر.. و خودایی مەزن ژئ بەری وی د قورئانا پیروژ دا راگەهانیدیە کو تەقوا باشترین زاده مرۆڤ د گەل خۆ هەلگرت، وەکی گۆتی: ﴿وَتَكْرَهُوا فَايَّ خَيْرِ الرَّادِ التَّقْوَى﴾ (البقرة: ۱۹۷).
لەو یا فەرە ئەم هزرین خۆ د قی شیرهتی دا بکەین، و کاری پی بکەین، بەلی ل سەری دئ بیژین: ئەری (تەقوا) چیه؟ وچاوا (تەقوا) سەری هەر کارەکیه؟

تهقوا په يقه كا عه ره بيه، ل نك عه ره بان ب پامانا پاراستنن
 دئيت، نه گمر ته بئيت تشته كئ ته پئ نه خووش بت نه گه هته ته، تو
 دئ خو ژئ پاريزي دا نهو ژ ته دوير كهفت، وخوپاراستنا ژ وى
 تشتى بئ گومان دئ ب تشته كئ دى بت، ژ ئيمامئ عومهر
 -خودئ ژئ رازى بت- دئته شه گوهاستن، كو جاره كئ پسيارا
 (تهقوا بئ) ژئ هاته كرن، وى گوته پسياركه رى: نه رئ جاره كئ تو د
 ناش عه رده كئ تژئ سترى را بو رى؟ وى گوئ: به لئ، عومهرى
 گوئئ: ته چ كر؟ وى گوئ: من دهه مين خو هلدان وخو پاراست
 دا چو سترى ب من نه كهفن، عومهرى گوئئ: نهها نهوه تهقوا..
 يه عنى: ئيمامئ عومهر ب ريكما مه عنايا (لوعه وى) يا په يقا
 (تهقوا بئ) دقيا مه عنايا (ئصطلاحى) ژئ بگه هينته وى، چونكى
 تهقوا وهكى زانايين دينى دبئژن، سالدوخه ته كه د نه فسئ دا هئى،
 مروؤفى بو كرنا وى كارى پال ددهت بئ خودئ فه رمان پئ كرى، و
 ژ وى كارى ددهته پاش بئ وى نه هئ ژئ كرى.

وهنده كين دى ب رهنگه كئ ئاشكه راتر نهو دا يه نياسينئ
 وگوئيه: تهقوا نهوه تو ب طاعه تئ خودئ خو ژ عقووبه يا وى
 پپاريزى. يه عنى: هتا تو خو ژ غه زه با خودئ پپاريزى وره حما وى
 ب دهست خو شه بينى، تو گوهداريا شريعه تئ وى بكهئ.

وجودايى د ناقبه را تهقوا بئ وطاعه تئ دا نهقه يه: طاعه ت نهوه
 مروؤف گوهداريا خودئ بكه ت د وان تشتان دا بيتن وى نه مر پئ
 كرى، و ژ مه خواستئ نه م بكه ين، به لئ تهقوا نهوه مروؤف خو ژ

وان کاران بده ته پاش یین خودی ئه م ژئی دایه پاش وگوتیه مه: نه کهن.

و(تهقوا د طاعه تی دا) ئه وه مرؤف ئیخلاصی د گوهداربا ئه مرئی خودی دا بکه ت، له وه هنده ک جاران ده می ئه م دبیتین: فلان کهس یی ب تهقوایه، مه خسه دا مه پی ئه وه ئه و د کرنا عیباده تی دا مرؤقه کی دلسوز و موخلصه، نارمانجا وی رازیبوونا خودی ب تنی یه.

وئه گهر ئه م سه ح بکهینه قورئانی دئی بینین ئه ف هه ر سی زاراقه یین هاتینه ب کارئینان: (کلمة التقوی) و (لباس التقوی) و (أهل التقوی) وهه ر ئیک ژ وان مه عنایا خو یا تابه ت هه یه.. د ئایه ته کی دا خودایی مه زن دبیتت: ﴿ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالزَّوْجَاتِ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا ﴾ (الفتح: ۲۶) یه عنی: خودی دل رحه تی ب سه ر پیغه مبه ری خو و خودان باوه رین د گهل وی دا ئینا خواری، وبه ری وان دا پیگیریا ب گوئنا تهقوایی، وپیغه مبه ر -سلا ف لی بن- و خودان باوه ر ژ بوتپه ر یسان هه ژبترین په یقا تهقوایی بوون، وئه بوون خودانین قی په یقی نه کو بوتپه ر یس.

وزانایین تهفسیری دبیتن: په یقا تهقوایی (لا إله إلا الله)، کو په یقا ئیخلاصی یه ئه واه فرمان پی ل مه هاتیه کرن.

د ئایه ته کا دی دا خودایی مه زن دبیتت: ﴿ يٰبَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُورِي سَوَاءَ تَكُمُ وَرِيشًا وَلِبَاسُ التَّقْوَى ذَٰلِكَ خَيْرٌ ذَٰلِكَ مِنْ ءَايَاتِ اللَّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ ﴾ (الأعراف: ۳۲) یه عنی: ئه ی دوونده ها ئاده می

ب پراستی مه جلکه کئی دایه هه وه عه وره تی هه وه شه شیرت،
 وجلکهک بو جوانییی وخه ملاندنی مه یی دایه هه وه. وجلکی
 ته قوایی، نهو باشتین جلکه. نهوا هه یا خودی منهت پی ل هه وه
 کری؛ بو هندیی به دا به لکی هوبن بیرا خو ل شان قهنجیان بینن،
 وسوپاسییا خودی سهره بکن.

وزانایین تهفسیری گهلهک گوتن د تهفسیرا قی په یقی دا هه نه،
 کورتیا وان نه قهیه: جلکی ته قوایی نهوه خودان باوهر پیگیری
 ب فرمانین خودی بکن، باوهریی پی بینن، و ژوی بترسن.
 و (أهل التقوی) خودی ب خویه، وهکی د نایه ته کی دا هاتی: ﴿ وَمَا
 يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَعْرِفَةِ ﴾ (المدر: ۵۶)
 یه عنی: نهو چو مفای بو خو ژئی نابین نه گهر خودی چهز
 نه کربت. خودی به خودانی ته قوایی، نهوه ههژی هندی گونه هان ژئی
 بیهت. و پیغه مبهه -سلاف لی بن- ده می شیره تی ب ته قوایی ل مه
 دکهت، وی د قیت بیژته مه: گوهداریا خودی بکن وشوکرا وی
 سهره وان قهنجیان بکن یین وی د گهل هه وه کرین، وبی نه مربا
 وی نه کهن، و کوفری ب وان نعمه تان نه کهن یین وی د گهل هه وه
 کرین.. و ته قوا ب قی مه عنای پی سه ری ههه کاره کی باشه، نهوه
 دبهته نه گهرا ئی فلهح و سه رفه رازیا خودانی ل دنیا پی وئاخره تی.

به ره مه تی ته قوایی:

نه گهه نه مه به ری خو بدهینه نایه تبین قورئانی دی بینن خودایی
 مه زن گهلهک به ره مه یین مه زن و ب بها ب ته قوایی قه گریداینه، ژ
 وان به ره مه مان:

۱- تهقوا ئیفله حی دینته ریکا خودانی، یه‌عنی: وی ب مراد
دئیخت د دنیایی وئاخه‌تی دا.. ﴿وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ (البقرة: ۱۸۹).

۲- تهقوا ره‌ما خودی ب ده‌ست خودانی فه دئیت: ﴿وَاتَّقُوا
اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ (الحجرات: ۱۰).

۳- تهقوا دبتنه نه‌گه‌را هندئ خودی مرؤقی ژ ته‌نگا‌قیی
خلاس بکه‌ت، ورزقی وی به‌رفره‌ه بکه‌ت: ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ
مَخْرَجًا وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ﴾ (الطلاق: ۲-۳).

۴- وتهقوا دبتنه نه‌گه‌را هندئ خودی کاری ل به‌ر مرؤقی ب
ساناهی بیخت: ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا﴾ (الطلاق:
۴).

۵- تهقوا نه‌گه‌را ژئیرنا گونه‌هانه، ومه‌زنکرنا خیرانه: ﴿وَمَنْ
يَتَّقِ اللَّهَ يَكْفِرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا﴾ (الطلاق: ۵).

۶- وخودی د گهل ته‌قوادارانه، ونه‌شه به‌سه سه‌رفه‌رازی
بو وان: ﴿وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ﴾ (البقرة: ۱۹۴).

۷- وخودی چه‌ز ژ ته‌قواداران دکه‌ت: ﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ﴾ (التوبة: ۴).

۸- تهقوا ریک ونه‌گه‌را قه‌بویلکرنا کاری چاکه: ﴿إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ
اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ﴾ (المائدة: ۲۷).

۹- تهقوا پیکار پرگار بوونییه، خودانی خو ژ نه خویشی
دیاریزت، وناهیلت ئەو ب خەم کهفت: ﴿وَيُنَجِّي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا
بِمَقَاتِلِهِمْ لَا يَمْسُهُمْ السُّوءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ (الزمر: ۶۱).

۱۰- تهقوا خودانی خو دکهته ژ وان خودان بهختان ئەویین
دچنه بهحهشتی، و خویشی ب نعمهتین وی یین جودا جودا
دبهن: ﴿لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
وَأَوْجٌ مُطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ﴾ (آل عمران: ۱۵).

خودی تهقویا خو ب رزقی مه بکهت، ومه بکهته ژ
تهقواداران.

شیره‌نا دووی قورئانی بخوینه و زکری خودی بکه، ئەو بۆ ئە رۆناهیە

شیره‌تا دووی یا پیغهمبەری -سلاف لی بن- ل ئەبوو زهرری کری، ئەقەیه: ﴿عَلَيْكَ بِتِلَاوَةِ الْقُرْآنِ، وَذَكَرِ اللَّهَ، فَإِنَّ ذَلِكَ لَكَ نُورٌ فِي السَّمَاوَاتِ، وَنُورٌ فِي الْأَرْضِ﴾، یه‌عنی: ته ئیمانته خواندنا قورئانی، و زکری خودی، چونکی ئەو بۆ ته رۆناهیە ل عەسمانان، و رۆناهیە ل عەردی. و د ریوایه‌ته‌کا دی دا هاتییه: ﴿فَإِنَّهُ نُورٌ لَكَ فِي الْأَرْضِ، وَذَكَرَ لَكَ فِي السَّمَاءِ﴾ ئەو بۆ ته ل عەردی رۆناهییه، و ل عەسمانی زەخیره‌یه، و د ریوایه‌ته‌کا دی دا هاتییه: ﴿فَإِنَّهُ ذَكَرَ لَكَ فِي السَّمَاءِ، وَنُورٌ لَكَ فِي الْأَرْضِ﴾ ئەو بۆ ته ل عەسمانی ناف و دەنگه، و ل عەردی رۆناهییه.

ووه‌کی ئەم دینین پیغهمبەر -سلاف لی بن- د قی شیره‌تا خو دا دو تشتان پیکفه گری ددهت، و فه‌رمانی پی ل مه دکهت، لهو ئەم ژێ چه‌نده‌کی ب به‌رفره‌هی دی ل سه‌ر وان هه‌ردوو ان ئاخقین:

ئیک: خواندنا قورئانی:

قورئان ب (له‌فظ و مه‌عنا یا) خو‌قه گۆت‌نا خودییه، وی ب ریکا جبریلی -سلاف لی بن- بۆ پیغهمبەری خو موحه‌مه‌دی -سلاف لی بن- ه‌نارتیه، دا ئەو وی بگه‌هینته خه‌لکی، و فه‌رمانی ل وان بکهت کو باوه‌ری پی بینن، و کاری ب وی تشتی بکه‌ن یی

تیدا هاتی، و بو ژینا خو بکهنه مهنهج و بهرنامه. و پیغه مبهری
 -سلاف لی بن- ژ لایئ خو قه نهو ب تمامی گه هاند، و سه حابیین
 وی ژی نهو ئیمانته ژئی و هرگرت، و پاراست، و بی کیماسی
 گه هانده بیین د دویف وان دا هاتین، و ب فی پهنگی ئوممهت
 به دهوام بوو د قه گوهاستنا قئی پهرتووکا نهمر و پیروژ دا، و که سین
 زانا و دلسوژ ژ ههر جیله کی خه ما مه زن ژ قئی قورئانی خوار، نهو
 نیشا خه لکی دا، و مه عنایین وی بو وان ئاشکه را کرن.

خودایئ مه زن نهف قورئانه بو وی بی بخوبنت پیروژ و
 ب ساناهی لی کر، و وی فه رمان ل مه کر کو نه م وی بخوبنین
 و پشت نه ده بینئ، و هکی نه مر کری: ﴿ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً ﴾
 (المزمل: ۴)، و د گهل خواندنا قورئانی د قییت نه م هزرا خو ژئی
 د ئایه تیین وی دا بکهین، و بیرا پی ل وی حه قبی بینینه قه یا تیدا
 هاتی: ﴿ كَتَبْنَا إِلَيْكَ مَبْرُوكًا لِيَدَّبُرُواْ آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُوْاْ الْأَلْبَابِ ﴾
 (ص: ۲۹). و ژبلی خواندن و تیگه هشتنا قورئانی خودایئ مه زن
 ئاشکه را دکهت کو وی نهف قورئانه یا ئینایه خواری دا حوکم پی
 بیته کرن، و کار ل دویف بیته ب ریقه برن، و هکی دبیژت: ﴿ اِنَّا أَنْزَلْنَا
 إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرْنَاكَ اللَّهُ ﴾ (النساء: ۱۰۵).

ب خواندنا قورئانی، نه گهر خو خوانده شان مه عنا وی نه زانت
 ژئی، دئ خودان خیر بت، و نه گهر نهو مه عنا وی بزانت و هزرین خو
 ژئی تیدا بکهت، خیرا وی دئ هیشتا پتر بت، و حه تا مروّف بشییت
 ب دورستی د مه عنایا قورئانی بکه هت یا فه ره خو فیتری زمانئ
 عه ره بی بکهت، چونکی قورئان ب زمانه کی عه ره بی بی ره هوان

هاتیه، وخواندنا هەر حەرفەکی ژ حەرفیێن قورئانی -ب زمانێ وی
 یێ ئەصلی- دبتە ئەگەرا هندی دەه خێر بۆ خواندەقانی بیئە
 نفیسین، و ل پۆژا قیامەتی دەمی قورئان خوین دچتە بەحەشتی
 دی بۆ وی ئیتە گۆتن: وەسا قورئانی بخوینە وەکی تە ل دنیا
 دخواند، و ب سەرکەڤه، و ل وێری راوەستی جەئ خواندنا تە لی
 تمام دبت، و د قەبری دا و ل ئاخەرەتی ژی قورئان مەهدەری بۆ
 خواندەقانی خۆ دکەت، دا رەحم یێ بیئەبرن.

و ژ بەر قی قەدر و بەیایی قورئانی هەمی دقیت مرۆقی خودان
 باوەر پشت نەدەتی، و خۆ فیری خواندنا وی بکەت، و نیشادانا
 قورئانی ژی ئیک ژ وان خێرین بەردەوامە بیئ پستی مرنا خودانی
 ژی خێر هەر دگەهنی، یەعنی: ئەگەر مرۆڤ قورئانی نیشا کەسەکی
 بدەت، خواندنا وی، یان مەعنا یا وی، بەردەوام خێر دی گەهتە
 مرۆقی هندی ئەو کەس قورئانی بخوینت و مفا یی ژی بیئت.

و د حەدیسەکی دا هاتیه کو دەبیایین قورئان خوینی ژی ب بەر
 بەرەکەتا خواندنا وی بۆ قورئانی د بەحەشتی دا ب قەدر دکەڤن،
 و جلکەکی ریزگرتنی، یێ دنیا هەمی بەرانبەر نەئیت، دکەنە بەر،
 قیجا ئەم ب حیبتی قە بسیار دکەن: ئەری چاوا ئەڤ جلکە بۆ مە
 هاتەدان و مە کاری وی نە کربوو؟ دی بیئنی: ژ بەر خواندنا کوری
 هەو بۆ قورئانی.

و ب کورتی: قورئان بۆ خودانی د دنیا یێ دا پۆناهیە، بەری وی
 ددەتە ئیفلەحی و سەرفەرازیی، و ل عەسمانی ژی وی ل بەر خەلکی
 عەسمانی شرین دکەت، و ل ئاخەرەتی ژی بەری وی ددەتە

به‌حاشتی.. به‌لی دقیت ژ بیر نه‌که‌ین کو قورئان کانئ چاوا بوّ
 خودانی خوّ دبتہ روناھی نه‌گهر کاری پیّ بکته، وه‌سا بوّ وی دبتہ
 تاری ژی نه‌گهر کاری پیّ نه‌کته، چونکی قورئان شاهده بیان بوّ
 ته، یان ل سهر ته.

دو: زکری خودئ:

وئه‌قه پشکا دووی‌یه ژ شیره‌تا دووی یا پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی
 بن- دبیژت: ته ئیمانته زکری خودئ، چونکی نه‌و ژی بوّ خودانی
 روناھی وناث وده‌نگ وزه‌خیره‌یه، ل دنیا پیّ وئاخه‌تی، ومه‌عنا
 زکری خودئ نه‌وه مرؤف هه‌رده‌م خودئ ل بیرا خوّ بینت، ومه‌دح
 وئنا وحه‌مدا وی بکته، و د‌حه‌دیسه‌کا دورست دا هاتیه کو
 مه‌تلا وی پیّ زکری خودئ بکته، ووی پیّ زکری خودئ نه‌کته،
 مه‌تلا مرؤف زبندی ومریبه، وپیّ نه‌قیت بیژین کو خواندنا
 قورئانی ب خوّ ژی مه‌زنترین زکره مرؤف دکته، له‌و پیغه‌مبه‌ری -
 سلاف لی بن- خواندنا قورئانی و زکر پیکته گرتدان.

و د‌نایه‌ته‌کا پیروژ دا خودایی مه‌زن ئاشکه‌را دکته کو ساخی
 ورحه‌تیا دلی د زکری دایه، وه‌کی دبیژت: ﴿اَلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَتَطْمَئِنُّ
 قُلُوْبُهُمْ بِذِكْرِ اللّٰهِ اِلَّا بِذِكْرِ اللّٰهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوْبُ﴾ (الرعد: ۲۸).

وئهو که‌سین زکری خودئ دکهن، وه‌رده‌م نه‌زمانین وان ب ناخی
 خودئ دگه‌ریین هژماره‌کا فه‌ضل وبه‌ایین مه‌زن بوّ وان هه‌نه وه‌کی
 ژ هه‌دیسین پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- ئاشکه‌را دبت، ل قییری
 ب کورتی نه‌م دئ ئیشاره‌تی ده‌ینه هنده‌ک ژ وان:

* خودی شنازی ب وان دبهت ل نک ملیاکه تین خو:

موسلم ژ موعاویه ی قه دگو هیزت، دبیرت: جاره کی پیغه مبهه
-سلاف لی بن- ده رکه فته نک کومه کا صهحابیین خو، گوئی:
بوچی هوبن دروینشتینه؟ وان گوئ: ئەم یین روینشتین زکری
خودی دکهین، وحهدا وی دکهین کو وی بهری مه دایه ئیسلامی،
وی گوئ: ﴿اللَّهُ، مَا أَجْلَسَكُمْ إِلَّا ذَاكَ؟﴾ ب خودی! بهس ژ بهر قی
چه ندی هوبن روینشتینه؟ وان گوئ: ب خودی بهس ژ بهر قی
چه ندی ئەم یین روینشتین. ئینا پیغه مبهه ری -سلاف لی بن- گوئ:
﴿أَمَا إِنِّي لَمْ أَسْتَحْلِفْكُمْ مَهْمَةً لَكُمْ، وَلَكِنَّهُ أَتَانِي جَبْرِيْلُ فَأَخْبَرَنِي أَنَّ اللَّهَ عَزَّ
وَجَلَّ يُبَاهِي بِكُمْ الْمَلَائِكَةَ﴾ من هوبن نه دانه سویندی چونکی من
باوهری ب گوئنا هه وه نینه، به لی جبریل هاته نک من وگوته من
کو خودایی پاک وبلند شانازی ب هه وه دبهت ل نک ملیاکه تان!

* خودی گونه هین وان وئهوئ ل نک وان روینت ژئی دبهت:

بوخاری د حه دیسه کا دریز دا ژ ئه بوو هورهیره ی قه دگو هیزت کو
پیغه مبهه -سلاف لی بن- ئاشکه را دکهت کو هندهک ملیاکهت
هه نه ل ریکان دگه ربین قه ستا خودانین زکری دکه، وگاشا ب سه ر
هندهک ژ وان هل دبن ل دۆر کۆم دبن.. و ل دویمایهیا حه دیسه ی
هاتیه: ﴿فَيَقُولُ: فَأَشْهَدُكُمْ أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لَهُمْ. قَالَ: يَقُولُ مَلَكٌ مِنَ
الْمَلَائِكَةِ: فِيهِمْ فُلَانٌ، لَيْسَ مِنْهُمْ، إِنَّمَا جَاءَ لِحَاجَةٍ. قَالَ: هُمُ الْجُلَسَاءُ لَا يَشْفَى
بِهِمْ جَلِيسُهُمْ﴾ ئینا خودی دی بیژته وان ملیاکه تان: ئەز هه وه
دکه مه شاهد کو من گونه هین وان بو ژبیرن، ملیاکه تهک ژ وان دی
بیژت: فلان کهس یی د گهل وان، وئهو نه ژ وان، بو هه ووجه یبه کی

یئ هاتی، خودی دئی بیژت: ئەو ئەون یئین هەر کەسەکی ل نک روینت ب وان بەخت رەش نەبت.

* ئەون یئین خودان قەدر ل قیامەتی:

ئیمامی ئەحمەد ژ ئەبوو سەعیدی خودی قەدگوهیژت، دبیژت: پیغەمبەری -سلاف لی بن- گۆت: ﴿يَقُولُ الرَّبُّ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: سَيُعْلَمُ أَهْلُ الْجَمْعِ مِنْ أَهْلِ الْكَرَمِ﴾ خودایی پاک وبلند رۆژا قیامەتی دبیژت: خەلکی کۆم قەبووی ژ خەلکی ب قەدر دئی ئینە نیاسینی. هەندەکان گۆت: ئەی پیغەمبەری خودی، خەلکی ب قەدر کینە؟ وی گۆت: ﴿مَجَالِسُ الذِّكْرِ فِي الْمَسَاجِدِ﴾ مەجلیسین زکرینە ل مزگەفتان.

* دوعا یئین وان دئینە قەبویلکرن:

بەپەقی ژ ئەبوو هورەیرە قەدگوهیژت، دبیژت: پیغەمبەری -سلاف لی بن- گۆت: ﴿ثَلَاثَةٌ لَا يَرُدُّ اللَّهُ دَعَاءَهُمْ: الذَّاكِرُونَ اللَّهَ كَثِيرًا، وَدَعْوَةُ الْمَظْلُومِ، وَالْإِمَامُ الْمَقْسُطُ﴾ سئ کەس هەنەخودئ دوعا یئین وان نازقربنت: ئەون گەلەک زکری خودی دکەن، و دوعا یا وی کەسی زۆرداری لی هاتیەکرن، و ئەو مەزنی عەدالەتی دکەت.

* جەپین وان میرگین بەحەشتینە:

ترمذی و ئەحمەد ژ ئەنەسی کورئ مالکی قەدگوهیژن، دبیژت: پیغەمبەری -سلاف لی بن- گۆت: ﴿إِذَا مَرَرْتُمْ بِرِيَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوا﴾ ئەگەر هوبن د میرگین بەحەشتی را بوژین، بکەقە د ناف دا، گۆتن: کیزکن میرگین بەحەشتی؟ گۆت: ﴿حَلَقُ الذِّكْرِ﴾ خەلەکین زکرینە، و د ربوایەتەکا دی دا ل نک طەبەرانی هاتیە: ﴿مَجَالِسُ

الْعِلْمِ ﴿ ديوانين علمي. وئاشكهرايه كو ديوانين علمي ژي زكري

دقلا نينن.

هيشيا مه ژ خودايي مهزن ئهوه ئهوه مه بکته ته ژ وان کهسان بين

ههردهم زکري وي دکهن.

شیره‌تا سیی گه‌لهک نه‌که که‌نی، چونکی نه‌و دلی دمرینت، ورؤناهیایا دیمی دبه‌ت

شیره‌تا سیی یا پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- ل‌ئه‌بوو ذهرری کری، ئەفه‌یه: ﴿لَا تُكْثِرِ الضَّحْكَ، فَإِنَّهُ يُمِيتُ الْقَلْبَ، وَيُذْهِبُ نُورَ الْوَجْهِ﴾، یه‌عنی: گه‌لهک نه‌که که‌نی، چونکی نه‌و دلی دمرینت، ورؤناهیایا دیمی دبه‌ت.

ژ قی‌ حه‌دیس‌ وه‌ژماره‌کا دی یا حه‌دیس‌ان ژ‌ی دا ئاشکه‌ا دبه‌ت کو پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- نه‌هی ژ (گه‌لهک که‌نیی) کریه، و‌دو ئە‌نجامین خراب یین گه‌لهک که‌نیی ل‌ سه‌ر مرؤقی به‌رچاف کریه: مراندنا دلی، ونه‌هیتلانا رؤناهیایی ل‌ ناف چاقان. ووه‌کی ژ ده‌قا حه‌دیس‌ان دئیته‌ وه‌رگرتن نه‌هی ژ که‌نیی ئیک‌جار نه‌هاتیه‌ کرن، یه‌عنی: پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- نه‌گۆت: نه‌که که‌نی، به‌لکی یی گۆت: گه‌لهک نه‌که که‌نی، مه‌عنا که‌نی ئە‌گه‌ر ل‌ توخوبیه‌کی مه‌عقول به‌ت دورسته‌.

وکه‌نی ب‌ خو‌ وه‌کی -دئیته‌ نیاسین- خوشی و‌فره‌هییه‌کی د‌ دلی دا چیی دبه‌ت، ژ به‌ر تشته‌کی مرؤقی که‌یف پی‌ بیت، ب‌ ره‌نگه‌کی و‌ه‌سا کو نیشانین قی‌ خوشیی ل‌ سه‌ر دیمی دیار بین.

وکهنی چهند دهرهجهکن، ژ گرنژینی دهست پی دکته، وئو
گهشبوونه که ل سهر دیمه مروقی ناشکرا دبت، پاشی دبتته کهنی،
وئو گوهرینه کا ناشکراهه ل سهر دیمی، ودبت دهنگ ژی د گهل
دا بت، وکاری دهندهک ئەندامین دی ژی یین لهشی دا بکهت
وهکی دهست وپیان.

وکهنیا پیغهمبهر ومروقتین چاک -وهکی ژنی دئیتته فهگوهاستن-
گرنژین بوو، وئو گهلهک ددویر بوون ژ کهنیا ب دهنگ، ویا
ژ حهددی معقول دهردکهفت، وئو گهر ئەم بهری خۆ بدینه شیرهتین
مروقتین عهقلدار ل ههمی دهمان دی بینین وان شیرت ب کیم
کهنی ل خهلی دکر، ژ لوقمانی حکیم دئیتته فهگوهاستن کو وی
دگوته کوری خۆ: گهلهک نهکه کهنی بی سههب. ودهمی موسا
پیغهمبهری گوته خضری: شیرتهکی ل من بکه، وی گوته: تو
مروقهکی ب گرنژین به وی غهزهبی نهبه، وبی ئەگهر نهکه کهنی..
و د صوحوفین موسای دا کو ههمی حکمهت بوون هاتیه: ئەز
عهجیگرتمه ژ وی یی باوهری ب جههنهمی ئینای، و د گهل
هندی ژی ئەو دکته کهنی.

ومه دیت پیغهمبهری -سلا ل بن- د شیرتا خۆ دا بوئبوو
ذهری دو ئەنجامین خراب بو گهلهک کهنی دهسنیشانکر:

ئهنجامی ئیکتی: مراندنا دلی:

مروقت ئەگهر وه لی هات کهنی ل سهر وی زال بوو و ژ ههر
تشتهکی دی زیدهتر لی هات، ئەو مروقهکی جددی نابت، وههمی
تشتان ب ترانه فه دی گرت، ژ لایهکی دی فه گهلهک کهنی ئیکا

هند ژ خودانی خو چی دکهت کو دلّی وی رهق بیت، وههر جارہکا
دل رهق بوو دئی بهری خودانی دہتہ غہفلہتی، وما دلّی مرنہکا دی
ہہیہ ژبلی غہفلہتی؟

دلّی غافل بهری خودانی خو ددہتہ تاریی، وچو جاران ئەو
وی بہر ب بلندی وپیشقہچوونئی نابہت، وئەو دلّی ئەقہہ حالی وی
بت، یی مریبہ ئەگہر خو ژ زیندیان بیتہ ہژمارتن زی.

نہجامی دووی: نہہیلانا رۆناھیی د دیمی دا:

ومہخسەد ب رۆناھیی ل قییری ہہیبہت ووقارہ، ئەو کەسی
کەنی ہەمی گاقان ل سەر دیمی وی، وتشتان ہەمیان ب ترانہقہ
وہرہگرت، ل بہر خەلکی دئی یی سار بت، و د چاقین وان دا دئی
یی بی بہا بت، ودیمی وی دئی دیمہکی بی رۆناھی بت.

کەنیا زیدہ نیشانا قالاتیا دلّیہ ژ خەم وخیال وھزرین مەزن،
بەری ہەمیان خەما مرنئی، وھزرکرن د ئاخەرہتی دا، وئەو کەسی
ھزرا خو د وان ہەمی تەنگاھیان دا بکەت یین ل ہیشیا وی، وی
ھند مەجال نابت زیدہ بکەتہ کەنی، پیغەمبەر -سلافا لئ بن-
د گوتنہکا خو دا دبیرت: ﴿لَوْ تَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ لَضَحِكْتُمْ قَلِيلًا وَلَبْكِيتُمْ
كَثِيرًا﴾ ئەگەر ھوبن وی بزائن یا ئەز دزانم، ھوبن کیم دا کەنہ
کەنی وگەلەک دا کەنہ گری.

وخودایئ مەزن د ئایہتەکی دا بەحسئ منافقان دکەت،
ودبیرت: ﴿فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلْيَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾
(التوبة: ۸۲) یەعنی: ژ بہر کەدا وان کری وئەوا ہاتیہ سەری
وان، بلا ئەو کیم بکەنہ کەنی وگەلەک بکەنہ گری. وھەر ژ بہر قئ

چەندى ھندەك زانايتىن مە دگۆت: ھەچيى كەنيا وى پتر ژ گريا
وى، ئەوى سالۆخەتەكى منافقان يى ل نك ھەى.
وئەف شىرەتى پىغەمبەرى -سلاف لى بن- ل صەحابيىن
خۆ دكر، وى ب خۆ ل سەر نەفسا خۆ ب جە- دئينا، بوخارى
ژ عائىشايى قەدگوهيىت، دبيت: من نەدیت جارەكى پىغەمبەرى
-سلاف لى بن- ھند كرېتە كەنى ھەتا نيقا دەقى وى بيتە ديتن،
ھەما كەنيا وى گرئىن بوو.

شیره‌نا چاری جیهادی بکه، چونکی جیهاد ره‌هبانییه‌نا نوممه‌نا منه

شیره‌تا پیغهمبهری -سلاف لی بن- یا چاری ئه‌و بوو وی گۆته
ئهبوو زهرری: ﴿عَلَيْكَ بِالْجِهَادِ، فَإِنَّهُ رَهْبَانِيَّةٌ أُمِّيَّةٌ﴾ یه‌عنی: تو جیهادی
بکه، چونکی جیهاده ره‌هبانییه‌تا نوممه‌تا من.

وره‌هبانییه‌ت ده‌ست وداره‌ک بوو ل نک خه‌لکێ هنده‌ک دینین
به‌ری هه‌بوو، ل دویش قی ده‌ست وداري هنده‌ک مرۆشان ژ به‌ر
زوه‌دا وان پشت ددا دنیا‌یی، و‌دچوون ل چۆلی، یان ل شکه‌فتنان
ب تنی دمان، و‌عییاده‌ت دکر، ئه‌قی کاری وان دگۆتی:
(ره‌هبانییه‌ت) و‌دگۆته وان مرۆشان: (روه‌بان)، ویا ژ من قه‌ په‌یقا
(ره‌به‌ن) ئه‌وا ئه‌م د کوردیی دا ب کار دئینین، هه‌ر یا ژ قی په‌یقی
هاتی.

یه‌عنی: ره‌هبانییه‌ت ئه‌وه مرۆش دلی خۆ نه‌به‌ته دنیا‌یی، و‌پشت
به‌ده‌تی، و‌ئارمانجا وی یا سه‌ره‌کی خودی و‌رازیبوونا وی بت،
و‌مه‌زنترین ره‌هبانییه‌ت د ئیسلامی دا جیهادا د ریکا خودی دایه،
چونکی ئه‌و که‌سی رجا خۆ ددانته سه‌ر ده‌ستی خۆ، و‌قه‌ستا شه‌ری
کافران دکه‌ت، ب وی ئییه‌تی کو دینی خودی ب سه‌ر بیخت، ئه‌و
مه‌زنترین زا‌هده د دنیا‌یی دا، ژ لایه‌کی دی قه‌ کاری وی باشتین

کاره بۆ ب سهرئىخستنا دىنى، ژ بهر هندى ئه گهر ئه م بهرئى خو
 بدهينه ئايه تين قورئانئى وحه ديسين پيغه مبهرى -سلاف لئى بن- دئ
 بينين قهدر وبهايه كئى مهزن بۆ جيهادئ و جيهادكه ران يئ هاتيه
 دان، و ل قئيرئ دئ ئيشاره تئ دهينه هنده ك ژ قان نصوصان.

خودايئ مهزن د ئايه ته كئى دا ئاشكه را دكه ت كو ئه و مرؤقئى
 جيهادئ د رٲكا خودئى دا دكه ت وئه وئ د مال دا روينته خواري ژ
 خودان باوهران ل نك خودئى وه كئى ئيك نابن، ده مئى دبئثرت: ﴿لَّا
 يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولَى الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
 بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ
 دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَّ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا
 عَظِيمًا﴾⁽¹⁾ يه عنى: ئه وئن خو ژ جيهادا د رٲكا خودئى دا داينه
 پاش -ژبلى خودان عوزران- وئه وئن ب مالى خو ونه فسا خو جيهاد
 د رٲكا خودئى دا كرى د وه كئى ئيك نابن، خودئى جيهادكه ر ب سهر
 وان ئيخستينه بين دروينشتئى، و د بهحه شتئى دا دهره جئن بلند بين
 داينئى، و خودئى سوز وپه يمان ب بهحه شتئى يا دايه وان هه ميبان
 ئه وئن ب مالى خو ونه فسا خو جيهادئ دكه ن وئه وئن ب عوزر
 روينشتين ژ بهر وئ نه خوئشى وقوربانىاد رٲكا حه قئى دا وان
 داى، و خودئى ب خيره كا مهزن جيهادكه ر ب سهر وان بين روينشتئى
 ئيخستينه.

وبوخارى وموسلم ژ ئه بوو هوره يره ئى قه دگوهيژن، دبئثرت:
 پيغه مبهرى -سلاف لئى بن- گوئ: ﴿تَضَمَّنَ اللَّهُ لِمَنْ خَرَجَ فِي سَبِيلِهِ،
 لَا يُجْرُجُهُ إِلَّا جِهَادًا فِي سَبِيلِي، وَإِيَّانَا بِي، وَتَصَدِيقًا بِرُسُلِي، فَهُوَ عَلَيَّ ضَامِنٌ أَنْ

أَدْخَلَهُ الْجَنَّةَ، أَوْ أَرْجَعُهُ إِلَى مَسْكِنِهِ الَّذِي خَرَجَ مِنْهُ نَائِلًا مَا نَالَ مِنْ أَجْرٍ أَوْ
عَنِيْمَةٍ؛ وَالَّذِي نَفْسٌ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، مَا مِنْ كَلِمٍ يُكَلِّمُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا جَاءَ يَوْمَ
الْفِيَامَةِ كَهَيْئَتِهِ حِينَ كَلِمٍ، لَوْنُهُ لَوْنُ دَمٍ وَرِيحُهُ مِسْكٌ؛ وَالَّذِي نَفْسٌ مُحَمَّدٍ
بِيَدِهِ، لَوْلَا أَنْ يَشُقَّ عَلَى الْمُسْلِمِينَ مَا قَعَدَتْ خِلَافَ سَرِيَّةٍ تَغْرُؤُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
أَبَدًا، وَلَكِنْ لَا أَجْدُ سَعَةً فَأَهْمِلُهُمْ وَلَا يَجِدُونَ سَعَةً، وَيَشُقُّ عَلَيْهِمْ أَنْ يَتَخَلَّفُوا
عَنِّي؛ وَالَّذِي نَفْسٌ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لَوَدِدْتُ أَنِّي أَغْرُؤُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأُقْتَلَ، ثُمَّ
أَغْرُؤُ فَأُقْتَلَ، ثُمَّ أَغْرُؤُ فَأُقْتَلَ ﴿﴾ يه عنى: خودى كه فالت دايه وى يى د
ريټكا وى دا دهر كه فت، وتشته ك وى دهر نه ئيخت ژ بلى جيهادا د
ريټكا من دا، وباوهر يا ب من، و ب پيغه مبه رين من، نهو يى ل
سهر بهختى من كو نهز وى ببه مه بهحه شتى، يان نهز وى بزقرنمه
مالا وى يا نهو ژى دهر كه فتى د گهل وى خير ودهسكه فتيا
گهشتيه وى، و نهز ب وى كه مه يى نهفسا موحه ممه دى د دهستى
دا برينه ك د ريټكا خودى دا ناكه فته له شه كى نه گهر نه ئيت رږڙا
قيامه تى وهكى وى رږڙى يا نهو ژ نوى تيدا چيټووى، رهنك
رهنگى خوبنى يه، وبيهن بيهن مسكى، و نهز ب وى كه مه يى
نهفسا موحه ممه دى د دهستان دا نه گهر ژ بهر هندى نه با كول سهر
موسلمانان دى ب زهحه ت كه فت نهز دوير ژ سه رييه كا دريټكا
خودى دا دهر دكه فت نه دروينشتم، بهلى نهز وى بهر فره يى نابينم كو
وان پيټفه كم و نهو ژى بهر فره يى نابينن، و بو وان نه خو شه نهو دگهل
من دهر نه كه فن، و نهز ب وى كه مه يى نهفسا موحه ممه دى د
دهستان دا، من هز دكر كو نهز غه زايى د ريټكا خودى دا بكه م

وبیٔمه کوشتن، پاشی غهزایی بکهم وبیٔمه کوشتن، پاشی غهزایی بکهم وبیٔمه کوشتن.

وبیٔغه مبه سلاف لی بن د گوتنه کا خو یا دی دا ئاشکه را دکهت کو بلندترین عیادهت د ئیسلامی دا جیهاده، ده می دبیرت: ﴿رَأْسُ الْأَمْرِ الْإِسْلَامُ، وَعَمُودُهُ الصَّلَاةُ، وَذِرْوَةٌ سَنَامِهِ الْجِهَادُ﴾ یه عنی: سه ری کاری ئیسلامه، وستوینا ئیسلامی نقیٔزه، وگویتیکا ئیسلامی جیهاده.. وئغه یا عه جیب نینه ده می ئەم دزانین کو ب ریکا جیهادی ری ل بهر گازبا ئیسلامی قهدبت وئاستهنگ رادبن، وهه وهکی ئغه ئیشاره ته که ژ ی بۆ زهحه تیا قی کاری، چونکی ئەو کاری گویتیک بت یی ب سانا هی نابت. وئو که سی د جیهادی دا بیٔته کوشتن ئیسلامی نا قی (شه هید) ل سه ر دنیا ه، وشه هید د زمانی عه ره بان دا ب مه عنایا (شاهد) د ئیت، یه عنی: ئەف مرو قی هاتیه کوشتن و ل بهر چاقان چووی، ب راستی ئەو نه هاتیه کوشتن، به لکی ل نک خودایی خو یی زیندیه، رزقی وی د ئیٔته دان وهکی د ئایه ته کا قورئانی دا هاتی.

وژبلی جیهادا ب دهستی د ریکا خودی دا، رهنگه کی دی ژ یی جیهادی هه یه، نه د زهحه تی دا، ونه د خیر وبه ایی خو دا ژ قی جیهادا هه یا کیتر نینه، به لکی مرو ف د قی جیهادا مه زن یا ب دهستی دا ب سه رنا که فت ئە گه ر ئەو د قی جیهادی دا ب سه ر نه که فت، ئەو ژ ی جیهادا نه فسیتی، ئیمام ئەحمه د ژ بیٔغه مبه ری سلاف لی بن قه دگو هیزت، دبیرت: ﴿الْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ فِي طَاعَةِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ﴾ هه ما موا هه د ئەوه یی جیهادا نه فسا

خۆ بکەت د طاعەتیی خودی دا. و د ریوایەتەکا دی دا ل نک
طەبەرانی هاتیە: ﴿أفضل الجهاد من جاهد نفسه في ذات الله عز وجل﴾
باشترین جیهاد جیهادا ویه یی جیهادا نەفسا خۆ بکەت د ذاتی
خودی دا، یهعنی: نەفسا خۆ ل دویش ئەمری خودی ببەت.

شیره‌نا پینجی

خۆ بیده‌نگ بکه، ئەو دێ شەیطانی ژ ئە دویر کەت

وهاریکاریا ئە ل سەر دینی کەت

شیره‌تا پیغه‌مبەری -سلاف لی بن- یا پینجی ئەو بوو وی گۆته ئەبوو زه‌رری: ﴿عَلَيْكَ بِالصَّمْتِ إِلَّا مِنْ خَيْرٍ، فَإِنَّهُ مَرَدَّةٌ لِلشَّيْطَانِ عَنْكَ، وَعَوْنُ لَكَ عَلَى أَمْرِ دِينِكَ﴾ یه‌عنی: تو خۆ بیده‌نگ بکه، وه‌سا تی نه‌بت ئاخفتنا خیری بیژی، چونکی بیده‌نگی شەیطانی ژ ته‌ پاشقه‌ده‌ت، وبۆ ته‌ دبه‌ت هاریکاری ل سەر کاری دینی ته‌.

ئیک ژ سالۆخه‌تین پیغه‌مبەر -سلاف لی بن- پێ ده‌اته نیاسین، وه‌کی سه‌حابیین وی بو مه‌ قه‌دگوهرین، ئەو بوو کیم دئاخفت وپتر یی بیده‌نگ بوو، وگه‌له‌ک جارێ وه‌سا چێ دبوو هه‌قالین وی سوچه‌تین خۆ یین زه‌مانی جاهلیه‌تی دکر، و دکر نه‌ کهنی وئەو یی بیده‌نگ بوو، و دبت هنده‌ک جارێ ئەو گرێبیا. مه‌عنا: پیغه‌مبەری -سلاف لی بن- ب گۆتن وکریار به‌ری مه‌ یی دایه‌ کیم ئاخفتنی، وه‌سا نه‌بت ئاخفتنا خیری بکه‌فته به‌رۆکا مرۆقی هه‌نگ دقیت مرۆف خۆ ژ ئاخفتنی نه‌ده‌ته‌ پاش، و ده‌می حاله‌تان دا کیم ئاخفتن باشتره‌، چونکی ئاخفتنا کیم ل ئاخره‌تی بو مرۆقی بارسقکه‌، ئەگه‌ر ئەم ل بیرا خۆ بینین کو هه‌ر ئاخفتنه‌کا ئەم دپێژین، یا باش بت یان یا خراب بت رۆژا قیامه‌تی حسێبا

وی دئی د گهل مروّقی ئیتته کرن، کانئ بۆچی مروّقی ئەو گوّتییه،
ومه خسه دا مروّقی ژئی چبوو؟

بوخاری وموسلم ژ ئەبوو هورهیره ی قه دگوهیژن، دبیتژت:
پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوّت: ﴿مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ﴾ هه چیئ باوهری ب خودئ ورؤژا قیامه تی
ههبت، بلا گوّتنا خیرئ بیژت، یان خو بیدهنگ بکهت.

و د گوّتنه کا خو یا دی دا پیغه مبهر -سلاف لی بن- دبیتژت:
﴿مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَسْلَمَ فليُزِمِ الصَّمْتَ﴾ هه چیئ پیئ خوئش بت یئ
ب سلامهت بت، بلا یئ بیدهنگ بت.

و ژ فان هه دیسان بو مه ئاشکهرا دبت کو بیدهنگیئ چه ند
مفایه کین مهزن تیدا هه نه:

یئ ئیکئی: بیدهنگی ده ریخسته بو شهیطانی:

وه کی پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوّتی: ﴿فَإِنَّهُ مَرَدَّدٌ لِلشَّيْطَانِ
عَنْكَ﴾ یه عنی: هندی بیدهنگیه شهیطانی ژ ته دویر دکهت،
د هه دیسه کا دی دا ئەبوو یه علا ژ ئەبوو سه عیدئ خودری
قه دگوهیژت، دبیتژت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- شیرهت
ل زهلامه کی کر وگوّتی: ﴿وَاحْزَنْ لِسَانَكَ إِلَّا مِنْ خَيْرٍ، فَإِنَّكَ بَدَلَكَ تَغْلِبُ
الشَّيْطَانَ﴾ تو ئەزمانئ خو بگره، وه سا تی نهبت کو تو گوّتنا خیرئ
بیژی، چونکی تو ب هندی دئی شیبه شهیطانی.

چاوا تو ب بیدهنگیئ دئی شیبه شهیطانی؟

چونکی شهیطان ب هه می ریکان دئیتته مروّقی دا وی د سهردا
بهت، وکارئ خراب پیئ بدهته کرن، وئهمان ب سانا هیترین ریکه

بۆ د سەردا چوونى و خرابىي، وههچىي پتر باخفت دى پتر خەلەت
بت، و خەلەتى رېكا شەيطانىيە، لەو ههچىي كىم باخفت دى شىت
سەيطەرى ل سەر خۆ كەت، و خەلەتییىن خۆ كىم كەت.

يى دووى: بىدەنگى هارىكاريا مروقى دكەت ل سەر دىنى:
وهكى پىغەمبەرى -سلاف لى بن- گوتى: ﴿وَعَوْنُ لَكَ عَلَىٰ أَمْرٍ
دِينِكَ﴾ يەنى: بىدەنگى هارىكارىيە بۆ تە ل سەر كارى دىنى
تە. و مەخسەد ب هارىكارىيە ل قىرى ئەو هەندى مروقى يى
بىدەنگ بت، و ئاخفتنا وى يا كىم بت، دىنى وى دى يى
ب سلامت بت، و كارى وى دى يى باشتەرت، ئەو مروقى گەلەك
باخفت -وهكى مە گوتى- گەلەك دى د سەردا چت، و گەلەك جارەن
دى وان ئاخفتنان بىرت يىن نەخۆشى و پەشيمانىيە دىننە رېكا وى،
قىجبا يى بقىت هارىكارەكى بۆ خۆ ل سەر كارى دىنى پەيدا كەت،
بلا خۆ بى دەنگ بەكەت.

يى سىي: سلامتەتى د بىدەنگىيە داىه:

چ سلامتەتيا دىبايى بت، كو مروقى تووشى گرفتارىان نەبت،
يان ژى سلامتەتيا ئاخەرتى بت، كو ئەو بەرانبەر خودايى خۆ
شەرمزار نەبت، پسيار ژ ئەبوو بەكرى شىلى هاتەكرن: شىرەتەكى
ل من بەكە. وى گوت: ئاخفتنا تە كىتابا تەيه بۆ خودايى تە، قىجبا
بەرى خۆ بدى كانى دى چ تىدا نقىسى. يەنى: دەمى تە دقىت
كاغەزەكى بۆ مروقىەكى مەزن بنقىسى، تو دى لىگەپىيى ئاخفتنىن
جوان و ب رېك و پىكە هلبزىرى و بۆ تىدا نقىسى، ئەو ئاخفتنىن
تو نوکە پى دئاخفى ل سەر تە دىننە قەيدكرن، و دى ل بەر خودايى

ته ئېنەدانان وئەو دى پسيارا وان ژ ته كهت، قىيجا بهرى خو بدى
كانى ته دقيت چ بو وى بنقيسى.

وجاره كى پسيار ژ پيغهمبهرى -سلاف لى بن- هاته كرن:
چ كار ژ هه ميان چيتره؟ وى چەند بەرسفەك دان وتيدا هات وى
گوت: ﴿أَنْ يَسْلَمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ لِسَانِكَ﴾ كو موسلمان ژ ئەزمانى ته
بېنه پاراستن.

و ژ ئىمامى عومەر دئيتە فەگوهاستن، دبيژت: ((هه چيى
ئاخفتنا وى زېده ببت، كهفتنا وى دى زېده بت، ويى كهفتنا زېده
ببت شهرما وى دى كيىم بت، ويى شهرما وى كيىم بت خو دويركرنا
وى ژ گونههان دى كيىم بت، ويى خو دويركرنا وى ژ گونههان كيىم
ببت، دلى وى دى مرت)).

شیره‌نا شه‌شَن

به‌رئِ خَوّ بدّه یئ د بن خَوّ دا، و به‌رئِ خَوّ نه‌ده یئ
د سه‌ر خَوّ دا، دا نعمه‌نا خودئِ کِیم نه‌بینی

شیره‌تا پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- یا شه‌شَ نه‌قه‌یه: ﴿أَنْظُرْ إِلَى
مَنْ هُوَ دُونَكَ وَلَا تَنْظُرْ إِلَى مَنْ هُوَ فَوْقَكَ، فَإِنَّهُ أَجْدَرُ أَنْ لَا تَزْدَرِي نِعْمَةَ اللَّهِ
عِنْدَكَ﴾ یه‌عنی: تو به‌رئِ خَوّ بدّه وی یئ دبن ته دا بت، و به‌رئِ خَوّ
نه‌ده وی یئ د سه‌ر ته دا بت، دا ئه‌و نعمه‌تا خودئِ یئ ل نک ته
هه‌ی د چاقین ته دا کیم نه‌بت.

ومه‌عنا قئ شیره‌تیئ ئه‌وه پیغهمبه‌ر -سلاف لی بن- فه‌رمانئ
ل مه‌ دکه‌ت کو ئه‌م د کاروبارئ دنیا یئ دا به‌رئِ خَوّ بدّه‌ینه وان
که‌سان یئین خودئِ کیمتر ژ مرؤقی نعمه‌ت د گه‌ل کرین، و به‌رئِ خَوّ
نه‌ده‌ته وان یئین خودئِ زیده‌تر ژ مرؤقی نعمه‌ت د گه‌ل کرین، و ئه‌و
مرؤقی ب قئ په‌نگی بت، سی فایدین مه‌زن دئ ب ده‌ست خَوّ قه
ئینت:

یئ ئیکئ: ئه‌و مرؤف خَوّ کیمتر نابینت ژ خه‌لکی،
یه‌عنی: ئه‌و د نه‌فسا خَوّ دا دئ یئ سه‌رفه‌راز بت، و خَوّ ره‌زیل
نابینت، و خَوّ ره‌زیل ناکه‌ت ژئ بو که‌سی.. و ئه‌قه‌ه تشته‌کئ کیم
نینه.

یئی دووی: ئەو دئی ههست ب دلخۆشی و سه عاده تی کهت، چونکی دئی زانت کو ئەو ژ گه له کان ب تالعتره، و حالئی وی ژ یئی گه له کان خۆشتره، و تشته کی ئاشکه رایه کو (سه عادهت) حالته کی نه فسینه، ژ داخلیا مرۆقی ده رکهفت، وئه گهر دلئی مرۆقی یئی خۆش نه بت، نعمه تین دنیا یئی هه میی چو فایده ی ناگه هینه وی.

یئی سیی: گاڤا تو بهرئ خۆ ددهیه وی که سی د بن خۆ دا، تو دئی زانی کو گه له ک نعمه تین مهزن خودئ ییین د گه له ته کرین، وئه ف زانینه دئی بهرئ ته ده ته هندئ کو تو شوکرا وی بکه ی سهرا قان نعمه تان، و بهروفاژی قئی چه ندئ چی گاڤا ته هزرکر ئەو نعمه تین د گه له ته هاتینه کرن دکیمن، و تو یئی بی تالعی چونکی حالئی فلان کهس و فلان کهسی ژ یئی ته خۆشتره، هنگی تو شوکرا خودئ نا که ی سهرا وان قه نجیی وی د گه له ته کرین، و دویر نینه ئەف نه شوکریا ته بپته ئە گه را هندئ کو خودئ وان نعمه تین داينه ته ژ ته بستینت.

د حه دیسه کی دا یا بوخاری و موسلم فه دگو هیزن هاتیه: ﴿لَيْسَ الْغِنَىٰ عَنْ كَثْرَةِ الْعَرَضِ وَلَكِنَّ الْغِنَىٰ غِنَى النَّفْسِ﴾ یه عنی: زه نگی نی نه ب هه بو نا گه له ک مالیه، زه نگی نی زه نگی نی نه فسی یه.

گه له ک که سان دئی بی نی مال ل بهر دهستی یئی مشه یه، و چی تشتی بقیت دلئی وی بچتی یئی هه ی، و د گه له هندئ ژ یئی برسیه، چونکی دلئی وی یئی تیر نینه، و نه فسا وی یا فه قیره.. د حه دیسه کی دا پیغه مبه ر -سلا ف لی بن- دبیرته هه قالی خۆ ئە بوو

هوردیره‌ی: ﴿وَارِضْ بِمَا قَسَمَ اللَّهُ لَكَ تَكُنْ أَغْنَى النَّاسِ﴾ ب وی قسمه‌تا خودی دایه‌ته رازی به، تو دئی زه‌نگینترین مروث بی.

قه‌ناعه‌ت و رازیبون مه‌زنترین نعمه‌ته خودی د گهل مروقی دکه‌ت، موسلم ژ عه‌بدللاه‌ی کورپی عه‌مری قه‌دگوه‌یزت، دبیزت: پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- گوٚت: ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ أَسْلَمَ، وَرِزْقَ كَفَافًا، وَفَعَّلَهُ اللَّهُ بِمَا آتَاهُ﴾ ئەوی ئیفله‌ح دیت یی موسلمان بووی، وتیرا وی رزق بو هاتیبه‌دان، و خودی ئەو قانع کری ب وی تشتی وی دای.

وئەف شیره‌ته -وه‌کی مه‌گوٚتی- بو کاروبارین دنیا‌یی‌یه، یه‌عنی: مروث د مه‌سه‌لین دنیا‌یی و نعمه‌تین دنیا‌یی دا، دقیت به‌ری خو بدته‌ته وان که‌سان یین د بن وی دا، به‌لی د مه‌سه‌لین دینی دا، و د وان دا یین فایدی ئاخره‌تی تیدا هه‌ی، دقیت به‌ری مروقی ل وان بت یین د سهر وی دا، بو هندی دا هیمه‌ته بو چی بیت، و غاردانی د زیده‌کرنا باشیان دا بکه‌ت..

ئەگه‌ر ته به‌ری خو دا وی یی د علم وزانینی دا د سهر ته دا، دئ بو ته دیار بت کو زانینا ته یا کیمه، هنگی تو دئ ل حه‌ددی خو پاره‌ستی، ودی به‌رگه‌پرانئ که‌ی علمی خو زیده که‌ی..

ئەگه‌ر ته به‌ری خو دا وی یی ژ ته پتر باشیان دکه‌ت، تو دئ زانی کو باشیین ته دکیمن، هنگی تو گه‌له‌ک د خو ناگه‌هی، ودی لیگه‌پیتی باشیین خو زیده که‌ی.. د باشیان دا، و د مونا‌ف‌ه‌سا ل سهر خیری دا، به‌ری خو بدته‌ته وان یین د سهر خو دا، دا هیمه‌ته خو زیده که‌ی، و د مه‌سه‌لین دنیا‌یی دا به‌ری خو بدته‌ته وی یی د بن ته دا، دا نعمه‌تین خودی د چاقین ته دا کیم نه‌بن.

شیره‌نا حه‌فتی ین ب مروّقایینی به د گهل مروّقیڤن خۆ. خۆ نه‌گهر نهو پشت بدنه نه زی

شیره‌تا پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- یا حه‌فتی بۆ هه‌قالی وی نه‌بوو زهرری نه‌قه‌یه: ﴿صِلْ قَرَابَتَكَ وَإِنْ قَطَعُوكَ﴾ یه‌عنی: تو د گهل مروّقیڤن خۆ یین نیزیکی یی ب مروّقایینی به، نه‌گهر خۆ نهو پشت بدنه‌ته ته، وپه‌یوه‌ندی خۆ ژ ته بیڤن زی.

د ئایه‌ته‌کا قورئانی دا خودایی مه‌زن دبیرت: ﴿وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِمْ أَنْ يُوصَلُوا وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ﴾ د قسئ ئایه‌تی دا خودایی مه‌زن مه‌دحین خودان باوه‌ران ب هنده‌ک ژ وان سالۆخه‌تان دکه‌ت یین کول نک وان هه‌ین، ودبیرت: ئیک ژ سالۆخه‌تین وان نه‌قه‌یه، نهو وی دگه‌هینن یا خودی فرمان بگه‌هاندنا وی کری.. وزانایین ته‌فسیری دبیرت: مه‌خسه‌د پی مروّقایینی، وقه‌نجیکرنا د گهل مروّقیڤن نیزیکی ب تایبه‌تی یین هه‌وجه وپیئتی.

و د ئایه‌ته‌کا دی دا خودایی مه‌زن به‌حسی هنده‌ک که‌سین خراب دکه‌ت، ودیار دکه‌ت کو ئیک ژ خرابیین وان نه‌وه نهو وی ناگه‌هینن یا خودی فرمان ب گه‌هاندنا وی کری، ده‌می دبیرت: ﴿الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِمْ أَنْ يُوصَلُوا وَيُقْسِدُونَ فِي

الْأَرْضِ أُولَئِكَ هُمُ الْخٰسِرُونَ ﴿٧٧﴾ و ته فسیرزان ل وی باوهرینه کو ل قیبری ژى مهبهست پى مروڤاينيه، وئو حهقن يين مروڤين مروڤى ل سهر وی ههين.

وئو گهر ئم بهرى خو بدهينه نايهت وحهديسان دى بو مه ئاشکهه بت کو گه هاندنا مروڤاينى و اجبه کى شهرعیه، وقه تاندن و برينا وی ئیک ژ گونه هين مهزنه، يين لازم مروڤ خو ژى بدهته پاش.

موسلم ژ ئه بوو هورهيره ی قه دگوهيت، دبيت: زه لامه کى پسيار ژ پيغه مبهرى -سلاف لى بن- کر: کيژ مروڤ فهتره ئه ز هه قالينيه کا باش د گهل بکه م، وی گوته: ﴿ اُمَّكَ ثُمَّ اُمَّكَ ثُمَّ اُمَّكَ ثُمَّ اَبُوكَ ثُمَّ اَدْنَاكَ اَدْنَاكَ ﴾ دهیکا ته، پاشى دهیکا ته، پاشى دهیکا ته، پاشى بابى ته، پاشى يى نيزيکتر.

و ژ قى حهديسى ئاشکهه را دبت کو دهیک نيزيکترين کهسه بو مروڤى، وحهقترين کهسه ژى مروڤ هه قالينى (يان مروڤاينى) د گهل بکهت، و د گهل وی يى قهنج بت، وپشتى دهیکى ژ نوى باب دئيت، وحهقى دهیکى بهرى يى بابى دئيت، پشتى دهیکى بابه، وپشتى وان ههردو وان مروڤين دى دئين، ل سهرى ئه و کهسین ب ریکا دهیکى و بابى دگههنه مروڤى وهکى خویشک و برایان، پاشى ئه و کهسین ب ریکا دهیکى دگههنه مروڤى وهکى خال وخاله تان، پاشى ئه و کهسین ب ریکا بابى دگههنه مروڤى.

د حهديسه کى دا بوخارى و موسلم ههردو ژ جوبه يری کورى موطعه مى قه دگوهيتن، دبيت: پيغه مبهرى -سلاف لى بن- گوته:

﴿ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ قَاطِعٌ ﴾ يه‌عن‌ى: ئه‌و كه‌س ناچته به‌حه‌شتى يى
مرؤفاينى بىرت.

وبه‌روفاژى قى چهندي ئه‌و كه‌سى ب مرؤفاينى بت، پيغه‌مبه‌رى
-سلاف لى بن- مزگينيا ب چوونا به‌حه‌شتى دده‌تى، بوخارى
وموسلم ژ ئه‌بوو ئه‌بيوب فه‌دگوه‌يزن، دبيثت: زه‌لامه‌كى پسيار ژ
پيغه‌مبه‌رى -سلاف لى بن- كر: كاره‌كى نيشا من بده ئه‌و من
نيژيكى به‌حه‌شتى بكه‌ت، ومن ژ ناگرى دوير بكه‌ت، پيغه‌مبه‌رى -
سلاف لى بن- گو‌تى: ﴿ تَعْبُدُ اللَّهَ لَا تُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا، وَتُقِيمُ الصَّلَاةَ، وَتُؤْتِي
الزَّكَاةَ، وَتَصِلُ ذَا رَحِمِكَ ﴾ يه‌عن‌ى: كو تو عه‌بدينيا خودى بكه‌ى وچو
شريكان بو نه‌دانى، و ب كرنا نقيثرى رابى، وزه‌كاتى بده‌ى، و د
گه‌ل مرؤقين خو يى ب مرؤفاينى بى.

ومفايى مرؤفاينى د دنيايى ژى دا دگه‌هته خودانى، بوخارى
وموسلم ژ ئه‌نه‌سى فه‌دگوه‌يزن، دبيثت: پيغه‌مبه‌رى -سلاف لى بن-
گو‌ت: ﴿ مَنْ سَرَّهُ أَنْ يُبْسَطَ لَهُ فِي رِزْقِهِ، وَيُنْسَأَ لَهُ فِي أَثَرِهِ، فَلْيَصِلْ رَحِمَهُ ﴾
يه‌عن‌ى: هه‌چيى پى خوش بت كو رزقى وى به‌رفره‌ه بت،
وشوينوارى وى بمينت، بلا يى ب مرؤفاينى بت.

وموسلم ژ ئه‌بوو هوره‌يره‌ى فه‌دگوه‌يزت، دبيثت: زه‌لامه‌كى گوته
پيغه‌مبه‌رى -سلاف لى بن-: من هنده‌ك مرؤقين هه‌ى ئەز د گه‌ل
وان يى ب مرؤفاينيمه وئهو پشتا خو دده‌نه من، ئەز قه‌نجيى
د گه‌ل وان دكه‌م وئهو خرابيى دگه‌هيننه من، وئەز د گه‌ل وان يى
باشم وئهو د گه‌ل من دخراين، ئينا پيغه‌مبه‌رى -سلاف لى بن-
گو‌تى: ﴿ لَئِنْ كُنْتَ كَمَا قُلْتَ، فَكَأَنَّمَا تُسْفُهُمُ الْمَلَّ، وَلَا يَزَالُ مَعَكَ مِنَ اللَّهِ

ظَهَرُوا عَلَيْهِمْ مَا دُمَّتْ عَلَى ذَلِكَ ﴿﴾ يه‌عنى: نه‌گهر تو يى وه‌سا بى وه‌كى ته‌گوتى، ههر وه‌كى تو خوليا كه‌ل ب وان دا دكه‌ى، وه‌اريكاره‌ك ژ خودى بو ته‌ل سهر وان دى هه‌بت هندی تو وه‌سا بمينى.

ومه‌خسه‌د ب ليكرنا خوليا كه‌ل -وه‌كى زانا دبيژن- نه‌وه: تو ب قى قه‌نجيا خو دى ئيكا هند ژ وان چى كه‌ى نه‌وه‌هست ب شهرمزارى وشكه‌ستن بكن، وه‌كى وى يى خوليا كه‌ل پى وهردكه‌ن.

وموسلم ژ عائشايى قه‌دگوه‌بىژت، دبيژت: پيغه‌مبه‌ر -سلاف لى بن- دبيژت: ﴿الرَّحْمُ مُعَلَّقَةٌ بِالْعَرْشِ، تَقُولُ: مَنْ وَصَلَنِي وَصَلَهُ اللَّهُ، وَمَنْ قَطَعَنِي قَطَعَهُ اللَّهُ﴾ يه‌عنى: ره‌حم يا ب عهرشى قه‌گر دايه، دبيژت: هه‌چيى من بگه‌هينت خودى وى بگه‌هينته خيى، وه‌چيى من بپرت خودى وى ژ خيى بپرت.

قيجا ژ به‌ر گرنگيا پيكاگه‌هاندا مروقاينى پيغه‌مبه‌رى -سلاف لى بن- شيره‌ت ل سه‌هابيى خو كر نه‌وه‌ى ب مروقاينى بت.

شیره‌نا هه‌شن

د پێکا خودی دا نو ژ لۆما لۆمه‌که‌ران نه‌نرسه

شیره‌تا پێغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- یا هه‌شتی بۆ هه‌قالی وی
 ئەبوو زهرری ئەفه‌یه: ﴿لَا تَخَفْ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَّائِمًا﴾ یه‌عنی: د دهر حه‌قا
 دینۆ خودی دا، و فه‌رمانا ب باشیی، و پاشقه‌برنا ژ خرابیی، و
 ب جه‌ئینانا شریعه‌تی، تو ژ لۆما چو لۆمه‌که‌ران نه‌ترسه.

پێغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- د قی شیره‌تی دا (قاعیده‌یه‌کی)
 مه‌زن د مه‌جالی ره‌خنه‌یی و گووتنا حه‌قیی دا بۆ مه‌ بنه‌جه‌م دکه‌ت،
 ئەو ژێ ئەفه‌یه: هه‌ر جاره‌کا مرۆقی خه‌له‌تی یان کیماسیه‌ک دیت،
 بی ترس و دودلی د قیبت ره‌خنه‌یی لی بگرت، و ژ هندی نه‌ترست
 هنده‌ک که‌س لۆمه‌ی وی بکه‌ت، یان به‌حسۆ وی ب خرابی بکه‌ن..
 و ئەفه‌ ده‌رگه‌هه‌کی مه‌زن و گرنه‌گه‌ د کتیبین شریعه‌تی دا ل بن ناخی:
 (الأمر بالمعروف والنهي عن المنكر) به‌حس ژێ دئیته‌کرن.

ژ سه‌حایان دئیته‌ فه‌گوه‌استن کو ده‌می ئەو ده‌اتن موسلمان
 دبوون، و موبایه‌عا پێغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- دکر، ئیک ژ وان
 خالین پێغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- به‌یعه‌ سه‌را ژ وان دستاندن
 ئەفه‌ بوو: (وَعَلَىٰ أَنْ نَقُولَ بِالْحَقِّ أَيُّنَا كُنَّا، لَا نَخَافُ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَّائِمًا)
 مه‌عنا: پێغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- په‌یمان ژ وان وه‌ردگرت کو ئەو

حەقیقێ بیژن هەر جەهەکی لێ بن، و د گۆتتا حەقیقێ دا ژ لۆما چو
لۆمه کهران نەترسن.

زانایی مەزن ئیمامی نەووەوی دبیژت: ((زانا هەمی ل سەر
هندی کۆم بووینە کو رابوونا ب کاری فەرمان کرنا ب چاکیی،
وپاشقەبرنا ژ خرابیی، (فرض کفایه)یە، وئەگەر ئەو کەسی ب قی
کاری رادیت ترسیا زیانەکا مەزن گەهتە نەفسا وی یان مالی وی
یان تشتەکی دی، هنگی ئەف کارە ب دەستی و دەقی ل سەر وی
واجب نابت، بەلێ دقیت ب دلی وی ب قی چەندی خوش نەبت)).

مەعنا: فەرمانا ب باشیی وپاشقەبرنا ژ خرابیی هەمی دەمان
ل سەر مروقی واجبە، بەلێ قی چەندی سی مەرتەبە بۆ هەنە:

یا ئیکتی: رابوونا ب قی کاری ب دەستی، یەعنی: ئەگەر
خرابیەک هاتە کرن، یان باشیەک هاتە هیلان، مروف ب دەستی
بەرهنگاریا قی کاری بکەت، خرابیی بگوهۆرت، وباشیی بینتە
وجوودی.. وئەقە واجبێ دەولەتی وکاربەدەستانە، ومروقتین
پیشەهاتی، وهەر جارەکا ئەو ب قی کاری رانەبوون، ئەو بەرانبەر
خودی دبه‌رپسیارن وجزایی وان ب دژواری دی ئیته‌دان.. وئەو
کەسی حوکم د دەستی دا نەبت، وخەلک ب یا وی نەکەن چی
نابت ب قی کاری رابیت، چونکی خرابیا وی هنگی دی ژ باشیا
وی پتر بت.

یا دووی: رابوونا ب قی کاری ب ریکا ئەزمانی، دەمی ئەو
کارەکی نەدورست دبینت، ئەو ب دەقی خرابیا وی کاری بۆ خەلکی
ئاشکەرا کەت، ووان ژێ بدەتە پاش، وئەگەر دیت خەلک یی خۆ ژ

باشیه کی ددهنه پاش، بهرئ وان بدهته کرنا قی باشیی، وئەف واجبه پتر دکهفته د ستویی زانایان دا، ئەوین خودی علم ب رزقی وان کری، وپهیمان ژ وان وەرگری کو ئەو حەقیی ئاشکەرا بکەن ونەقەشیرن.. وئەو کەسێ چو زانین نەبت چێ نابت ب قی کاری راببت، چونکی دبت ئەو خەله تیا مەزنتر بکەت ژ وئ یا کو هەمی ل وی دەمی ئەو هزر دکەت کو ئەو یی باشیی دکەت.

یا سیی: رابوونا ب قی کاری ب دلی، یه‌عنی: مرۆف ب دلی پی خووش نەبت ئەف خرابیه دئیتە کرن، ونەقیانا وئ د دلی دا هەبت، هەر وەسا پی خووش نەبت ئەف باشیه دئیتە هیلان، وحەز بکەت کو خەلک وئ باشیی بکەن.. وئەقە واجه‌که دکهفته د ستویی هەمی موسلمانان دا، چونکی هەر ئیک دشییت د دل دا نەقیانا خرابیی هلگرت، وئەقە -و‌ه‌کی د حەدیسی دا هاتی- لاوازترین باوهریه، و د پشت وئ را چو ئیمان نینه، یه‌عنی: مرۆف وە لی بیت خرابیی ببینت، نە ب دەستی بگوهۆرت، ونە ب ئەزمانی، ونە ب دلی کەرب ژئ قەببت، ئەوی مرۆقی چو باوهری ل نک نامینت.

و ل قیئری هندهک مەسه‌لین گ‌رنگ هەنە پیتقیه ئیشاره‌تی

بدهینی:

د مەسه‌لا (الأمر بالمعروف والنهي عن المنکر) دا گەلەک جاران وەسا چێ دبت ئەو کەسێ ب قی کاری رادبت دکهفته خەله تیا مەزنتر ژ وئ خەله تیئ یا ئەو هاتی ئینکارا وئ دکەت، یان ژئ کاری وی دبتە ئەگەرا په‌یدا بوونا فتنه‌یه‌کا مەزن، یا کو ئەو

خرابیا بهرئ هه‌ی گه‌له‌ک ژئی بچویکتر.. وئه‌فه ژ ئه‌گه‌رئ نه‌زانینا
 وی که‌سیه ب فه‌ئ (الأمر بالمعروف والنهي عن المنکر).
 ئیکه‌مین تشتی فه‌ر کول نک وی که‌سی هه‌بت یئ ب قئ
 کاری رادبت ئه‌وه: ئه‌و (ئییخلاصئ) ل نک خو په‌یدا بکه‌ت، ده‌می
 ئه‌و خه‌له‌تیه‌کئ دبینت و ب گوهورینا وی رادبت دقئیت وی بو
 خودئ بت، نه بو هندئ بت دا خه‌لک مه‌دحین وی بکه‌ن و بیژن:
 فلان که‌س مرؤفه‌کئ ب جه‌رگه به‌حسئ خه‌له‌تیان دکه‌ت! و ژ
 ئییخلاصئ نینه مرؤف د ناڤ خه‌لکی دا، یان ل سه‌ر مینبه‌ران،
 ره‌خه‌یی وان خه‌له‌یان بگرت یین کو ئه‌و دشیا ب ره‌نگه‌کئ دی
 چاره بکه‌ت.. وه‌کی بو نمونه: که‌سه‌کی ئه‌گه‌ر خه‌له‌تیه‌ک کر، و
 دشیان دا بوو مرؤف بچت ب تنئ وی شیره‌ت بکه‌ت، و به‌رئ وی
 ژ وی خرابیی بده‌ته پاش، چئ نابت مرؤف وه نه‌که‌ت، و بچت ل
 سه‌ر مینبه‌رئ یان ل سه‌ر به‌رپه‌رین رۆژنامه و کۆڤاران ره‌خه‌یی لئ
 بگرت، وشه‌رما وی د ناڤ خه‌لکی دا بیه‌ت.. قئ کاری طاما
 مه‌دح وربائئ وخو ئینانه پیشی پتر ژئی دئیتته وه‌رگرتن.
 مه‌سه‌لا دی خه‌له‌تیه‌ ئه‌گه‌ر ب ئه‌زمانی بته گوهارتن چئ نابت
 مرؤف ده‌ستی بو گوهورینا وی ب کار بینت، و گوهورینا خه‌له‌تیه‌کئ
 ئه‌گه‌ر واجبی ده‌وله‌تی بت، وه‌لاتی حه‌ق نینه ژ نک خو بچت وی
 خه‌له‌تیئ بگوهورت، خو ئه‌گه‌ر ئه‌و هه‌ججه‌تا خو بکه‌ته ئه‌و بیژت:
 مانئ ده‌وله‌ت ب کاری خو رانابت! نه‌ر ابوونا ده‌وله‌تی ب کاری خو
 بو مرؤقی دورست ناکه‌ت کو ئه‌و پی ل توخوبیی خو دانت، و

ب کاره کی رابیت نه کارئ وی بت، چونکی ئەف چهنده گه لهک جارن فتنه و خرابیه کا مهزنتر د دو یف دا دئیت.

شریعت پاشقه برنا زهره ری ب پیش ب دهستقه ئینانا مه نفعه تی دئیت، وه کی زانایین ئوصولی دبیژن: (دفع المفسد مقدم علی جلب المصلح)، لهو ئه گهر رابوونا که سه کی ب کارئ (الأمر بالمعروف والنهی عن المنکر) فایده ومه صلحه تهک تیدا هه بت ژئ، به لی ئەف کارئ وی بیته ئه گه را پهیدا بوونا فه ساده کا (موعته بهر) هنگی دقیت ئه و ب وی کاری رانه بت.. وگه لهک جارن مه دیتیه که سه کی ب کارئ (الأمر بالمعروف) رابوو، به لی کارئ وی یئ بوویه ئه گه را به لاکرنا فتنه یه کا مهزن د نا ف خه لکی.

وهنده ک مه سه له د شریعه تی دا هه نه جهی خیلافینه د نا قبه را زانا وفه قیه پین موجه ته د، دبت ل نک که سه کی (ره ئیه ک) ژ وان (ره ئیان) یا دورست نه بت، به لی ماده م هنده ک ژ زانایین موجه ته هد بو قزی ره ئی چووینه، چی نابت بو وی ئه و قئ جو دابوونا د ره ئی دا بکه ته ئه گه ری خیلاف ولیک که فتنی دا نا قبه را موسلمانان دا، هه تا ده ره جه یه کی ئه م دبینین هنده ک جارن ژیک سلبوون ولیک که فتن د نا قبه را خه لکی ئیک مزگه فتنی دا پهیدا دبت سه را مه سه له کا (خیلافی) یا ب بهر هندئ نه که هت دلین وان ژیک بمینت سه را، د گه ل هندئ ژئ دویر نینه ئیک ژ وان قئ کارئ خو بیخته بن قئ شیره تی، یه عنی بیژت: نه خه ما منه کی سل بیت، یان عیجز بیت، ماده م ئه ز ئه مری ب باشیی دکه م!

ئەمرى ب باشيى د ھەمى حالەتان دا گۆتتا نەرم وجوان،
وئسلووبى تازە پى دقئيت، دەمى خودى مووسا واروون ھنارتينە
نك فيرعەونى، فەرمان ل وان كر كو ئەو نەرم د گەل و باخقن، دا
بەلكى ئەو ب گۆتتا وان قانع بيت.. وئەو كەسى ئسلووبەكى جوان
ونەرم وھەلىمى ل نك نەبت دقئيت چو جاران د كارى خو يى
(دەعەوى) دا ب سە ناكەقت.

ھەقىي بيژە، ئەگەر خو ئەو ھەقى يا تەعل ژى بت، وئەگەر خو
ژ تە ژى بگرت، بەلى دەمى تو ھەقىي دببىرى زانە دى چاوا ببىرى،
چونكى گۆتنى ھونەرى خو ھەيە.

شیرهنا نهی بلا نه نهو بو خه لکی بقیت بن نه بو خو دقت

جارا نهی یا نهوو ذهرری تیدا گوتیه پینغه مبهری -سلاف لی
بن- شیرته کا دی ل من بکه وی گوتی: ﴿مُحِبُّ لِلنَّاسِ مَا يُحِبُّ
لِنَفْسِكَ﴾ یه عنی: بلا ته نهو بو مروقان بقیت یی ته بو خو دقت.

و ب راستی نهغه ئیک ژ وان قاعیده یین جفاکی یین مهز نه،
یین نه گهر نه م ل دویش بچین هیچ گرفتاریه کا جفاکی مه نه مینت،
کو مروف بگه هته وی دهره جه یی د خیرخوازی دا حهز بکه ت خیر
وقه نجی بگه هته خه لکی همی، ویی خوش نه بت خرابی
ونه خوشی بگه هته که سی، و دقتی دهره باره یی دا نهو خو بکه ته
پیشهر و (مقیاس) بو خه لکی، و حهز بکه ت ههر باشیه کا بگه هته
وی بگه هته خه لکی زی.. نهغه تشته کی کییم نینه، ویی ب
ساناهی زی نینه، ب تنی مروقتین بزاره ویین نیمانا وان یا تمام
دشیت بکه ن.

بوخاری و موسلم هردو ژ نه نه سی کوری مالکی شه دگوه یین،
دبیرت: پینغه مبهری سلاف لی بن گوت: ﴿لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يُحِبَّ
لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ﴾ یه عنی: ئیک ژ هه وه باوهریه کا تمام نائینت
حه تا نهو بو برایی خو بقیت یی بو خو دقت، و د ربوایه ته کا دی
دا ل نک موسلمی هاتیه: حه تا ته نهو بو جیرانی خو بقیت یی ته

بۆ خۆ دقیت. وئەف حەدیسەک دو تستان بنەجە- دکەت: ئەو کەسێ ب قی رەنگی بت، باوەریا وی دئی یا تمام بت، ویی ب وی رەنگی نەبت باوەریا وی یا تمام نابت.

ومەسەلا مروقی خیر بۆ کەسەکی دی بقیت، چەند دەرەجەنە:

- کەسەک هەیه حەز دکەت خیر بگەهتە براهەکی وان یی خودان باوەر ئەگەر خۆ ئەو خیر نەگەهتە وی ب خۆ ژێ، یان ئەو براهی خۆ پیش خۆ دئیخت وئەو خیرا بۆ وی هاتیە دان تەنازولێ ژێ دکەت ددەتە براهی خۆ، وئەفە بلندترین دەرەجەیه، ئەو ی ب عەرەبی دبیژنی: (ئیشار) و د نafh مروقان دا کیم کەس هەنە بگەهتە قی دەرەجی، لەو خودایێ مەزن دەمی مەدحین ئەنصاریان کرین مەدحین وان ب قی چەندی کرن وگوت: ﴿وَيُؤْتِرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ﴾ (الحشر: ۹).

- وکەسەکی دی هەیه حەز دکەت چی خیرا بگەهتە وی ئیکا وەکی وی بگەهتە براهی وی یی خودان باوەر ژێ، یەعنی: ئەو خۆ و براهی خۆ ل ئیک ریزی ددانت، وئەوی ب قی رەنگی بت باوەریا وی تمامە.

- وکەسەکی دی هەیه حەز دکەت خیر بگەهتە وی، و بۆ ب دەست فە ئینانا خیری ئەو خۆ بەری خەلکی ددانت، بەلێ ئەگەر خیرەکا وەکی وی بگەهتە براهی وی ژێ، ئەو عیجز نابت، و بەلکی کەیفای وی ژێ بیت، و بارا پتر ژ خەلکی ب قی رەنگینە.

- وکسه کئی دی هه بیه حهز دکهت هه می خیر بو وی بن، بو وی نه خوشه ده می دبینت خیرهک دگهته کسه کئی دی، ئەفه ئەوه یی ئەم دبیرینی: حه سوید.

- ویی ژ قی ژی خرابتر ئەوه یی حهز نه کت خیر بگهته کسه ئەگه خۆ ل سهر حسبیا هندئ بت کو خیر نه گهته وی ژی! ووه کی قی یه مرۆف حهز نه کت ئەو تشتی نه خوش یی وی بو خۆ نه قیت بگهته کسه کئی دی، ئەفه ژی نیشانا تامبیا باوه ریا مرۆقیه، وئو - ئەگه کار پی بیته کرن - جفاکی ژ گه له ک ئیشین کوژهک خلاس دکهت..

وئف حهز کرن و حهز نه کرنه د هه می ده مان دا یا باشه، به لی ئەگه ر ئەو ب ئیمانئ قه بیته گریدان، ئەو خودانی خۆ ل سهر په بیسکا باوه ری هیشتا بلند تر لی دکهت، یه عنی: مرۆف حهز بکته ئەو خیر وقه نجی و باشیا گه هشتیه مرۆقی بگهته فلان کسه ی ژی، چونکی ئەو مرۆقه کئی خودان باوه ره، و مرۆف حهز نه کت ئەو نه خوشیا نه گه هشتیه مرۆقی نه گهته وی ژی، چونکی ئەو مرۆقه کئی موسلمانه، مه عنا هنگی قیانا مرۆقی بو وی بو خودییه، ئیمام ئەحمه د ژ موعادی قه دگو هیزت کو وی پسار ژ پیغه مبه ری - سلاف لی بن - کر: باوه ریا ژ هه میی باشتر چیه؟ وی گوئ: ﴿أَفْضَلُ الْإِيمَانِ أَنْ تُحِبَّ لِلَّهِ، وَتُبْغِضَ فِي اللَّهِ، وَتُعْمَلَ لِسَانَكَ فِي ذِكْرِ اللَّهِ﴾ باشترین باوه ری ئەوه قیانا و نه قیانا ته ژ بهر خودی بت، و تو ئەزمانی خۆ د زکری خودی دا ب کاربینی. گوئی: پاشی چ، ئەی پیغه مبه ری خودی؟ گوئ: ﴿وَأَنْ تُحِبَّ لِلنَّاسِ مَا تُحِبُّ لِنَفْسِكَ،

وَتَكَرَّهَ اللَّهُ مَا تَكَرَّرَهُ لِنَفْسِكَ ، وَأَنْ تَقُولَ خَيْرًا أَوْ تَصُمْتَ ﴿﴾ وکو ته ئەو بو
خەلکی بقییت یی ته بو خو دقتیت، و ته ئەو بو وان نه قیت یی ته
بو خو نه قیت، وکو تو خیری بیی، یان خو بیدهنگ بکهی.

شیره‌نا ده‌ن سن نه‌رازیڼ موکم

و ل دویمایه‌یی پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- ده‌ستی خۆ ل سنگی
نه‌بوو زهرری دا وگوتی: ﴿يَا أَبَا ذَرٍّ لَا عَقْلَ كَالْتَدْبِيرِ، وَلَا وَرَعَ كَالْكَفِّ،
وَلَا حَسَبَ كَحُسْنِ الْخُلُقِ﴾ وئهو د قی گوتنا خۆ دا سی ته‌رازیڼ
موکم بو نه‌بوو زهرری ده‌سنیشان دکه‌ت، کو مروّف پی دئته
راگرتن، وه‌فسه‌گیا خۆ ژ پی دپاریزت.. ئهو ههر سی نه‌فه‌نه:

ئیک: چو عه‌قلداری وه‌کی (ته‌دبیری) نینه:

وته‌دبیر ئه‌وه مروّف به‌ری خۆ بده‌ته دویمایه‌یا کاری خۆ کانئ دی
سه‌ری کیشه‌چ؟ ومه‌عنا قی گوتنی ئه‌وه: چو که‌س وه‌کی وی یی
عه‌قلدار نینه ئه‌وی به‌ری ده‌ست ب کاری بکه‌ت، هزرا خۆ د
ئه‌نجامی دا دکه‌ت، قیجا به‌ری خۆ دده‌تی ئه‌گه‌ر ئه‌نجام یی باش
نه‌بت، خۆ ژ کرنی بده‌ته پاش، وئه‌گه‌ر ئه‌نجام یی باش بت، به‌ر ب
وی کاری فه‌ بچت.

و ژ ته‌دبیری‌یه مروّف (ته‌وفیرا) مه‌عیشه‌تی خۆ بکه‌ت،
یه‌عی: جه‌دوه‌له‌کی بو مصره‌فی خۆ بدانت، وکاری ب قی
جه‌دوه‌لی بکه‌ت، دا بزانت کانئ شیانیڼ وی چه‌ندن، و ل دویش
قان شیانان پینگاڼین خۆ به‌هائیزت، چونکی مروّفی چو (ته‌دبیران)
بو خۆ نه‌که‌ت دی بینی زیده‌ی طاقه‌تی خۆ مه‌صره‌فی دکه‌ت،
و ل ده‌مه‌کی نیتیک تووشی گرفتاری وته‌نگاڼیان دبت.

دو: چو تهقوا وهكى گرتنا ئەزمانى ودهستى نينه:

(وهرع) د زمانى عهـرهـبان دا ب راماـنا خوـشهـكيشانى دئيت، يهـعنى: مرؤف خوژ وى كارى، يان وئ گوتنى بدهـته پاش يا خرابيا مرؤفى ويا خهـلكى تيدا ههـى، وگهـلهـك جارـان (وهـرع) ب راماـنا (تهـقوايى) ژى دئيت، چونكى تهـقوا ژى خوـپاراـستنه ژ تـشتى نـهـدورست، وپيـغهـمبـهـر -سـلاـف لى بن- د قى گوتنا خو دا مه ئاگهـهدار دكهـت كو باـشـترين تهـقوا ووهـرع ئهـوه مرؤف نهـخوشيا خوژ خهـلكى بگرت، يهـعنى: نهـهـيـلت چو نهـخوشى ژ وى بگهـهـته خهـلكى، ودهـمى ئهـو دبـيـژت: (كالكف) مهـخـسهـدا ئيـكـسهـر دئـيـته سهـر هـزرا مرؤفى گرتنا ئەزمانى ودهـستيه، مرؤف ئەزمانى خو بگرت، ودهـستى خوژى، دا چو نهـخوشى پى ژ وى نهـگهـهـته كهسى، گهـلهـك كهـسان تو دئ بينى خو ب تهـقوايى دئـينهـ دهـر، گهـلهـك نقـيـژان دكهـن، وگهـلهـك رۆژبان دگرن، ودبت گهـلهـك خـيـر وختـراتان ژى بدن، وههـمى گاـقان زكـرى خودئ دكهـن، بهـلى ئهـو ب ئەزمانى خو و ب دهـستى خو نهـخوشـيى دگهـهـيننه خهـلكى، و خو ژ قى كارى خراب نادنه پاش، پيـغهـمبـهـر -سـلاـف لى بن- قاعـيدـهـيهـكى د قى دهـر بارهـيى دا بو مه ددانـت وديـژت: تهـقوايا ژ ههـمـيى باـشـتر ئهـو نينه تو گهـلهـك رۆژى ونقيـژان بكهـى، بهـلكى ئهـوه تو نهـخوشـيى ب ئەزمانى ودهـستى نهـگهـهـينـيه كهسى.. وهـر ژ بهـر قى چـهـندى دهـمى هـنـدهـكان مهـدحـين ژنهـكى ل نك پيـغهـمبـهـرى -سـلاـف لى بن- كو ئهـو گهـلهـك رۆژى ونقيـژين سونـهـت دكهـت، بهـلى نهـخوشـيى دگهـهـيننه جيرانين خو، پيـغهـمبـهـرى -سـلاـف لى بن-

گوت: ئەو دى چت جەھنەمى، و دەمى بەھسى ژنەكا دى ل نك وى
 ھاتىه كرن كو ئەو گەلەك رۆژى و نقيژين سونەت ناكەت، بەلى بو
 جيرانين خو گەلەك يا باشە، وى گوت: ئەو دى چتە بەھەشتى.
 و ئەقە بەرى مە دەتە خالا سىي:

سى: چو قەدر و قيمەت وەكى ئەخلاقى باش نينه:

و مەخسەد ب ئەخلاقى ل قىيرى ئەخلاقى تەعامول و سەرەدەريا
 د گەل خەلكيه، كو مروث يى وەسا بت دەمى خەلك تىكەليا وى
 دكەن، و دان و ستاندنى د گەل د كەن، نەخوشيا خو ژى نەبينن، و
 د گەل وى رحەت بن، ئەقە باشتەين قەدر و قيمەتە مروث دەتە
 خو، (حەسەب) يەەنى: ماقويلى و مەزنى، ئەقە ب ھندى نينه
 مروث ژ مالەكا مەزن بت، يان كەسەكى دەولەمەند بت، يان يى
 لاو وتازە بت.. ئەقە ھەمى د گەل ئەخلاقى خراب مروقى ل بەر
 خەلكى شەين ناكەت، و ب بەا ژى نائىخت، ئەو كەسى بقت
 بەھايى وى د ناخ خەلكى گەلەك بت، و ئەو د چاقين وان دا يى
 ب قەدر و قيمەت بت، بلا ئەو د تەعامول و سەرەدەريا خو دا د گەل
 وان يى باش بت، ئەبو داوود ژ پىغەمبەرى -سلاف لى بن-
 قەدگويەت، دىيەت: ﴿ أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا ﴾ خودان
 باوهرين ئيمانان وان يا تامتر ئەون يى ئەخلاقى وان باشتە.

و مەخسەد ب ئەخلاقى ل قىيرى نە ب تنى ئەو مەعنا
 (ئصطلاحى) يە يا كو دئيتە سەر ھزرا مە، كو تىشتى گرپدايە
 ب ناموسى قە، بەلكى ئەو ئەخلاقى تەعامولا رۆژانەيە، يى

مرۆڤ سه‌ره‌ده‌ریی پئی د گهل مال و عه‌یال و جیران و هه‌قال و خه‌لکی
هه‌میی دکه‌ت.

ئه‌فه ئه‌و شیره‌ت بوون یین پیغه‌مه‌ری -سلاف لی بن-
ل هه‌قالی خو ئه‌بوو زه‌ری کرین، و د ریکا وی رال مه
موسلمانان هه‌میان، هیقیا مه ژ خودی ئه‌و ئه‌و به‌ری مه بده‌ته
ریکا سه‌رفه‌رازیی ل دنیا یی وئاخه‌تی.

نافه رۆك

بابهت	بهر پهړ
دهدقې شيره تې	۵
ده سپيک	۷
شيره تا ئيکې:	۹
ئەز ب تەقوايا خودئ شيره تې ل تە دکەم، چونکې ئەو سهرئ کارئ تەيه	
شيره تا دووئ:	۱۵
قورئانئ بخوينه وزکرئ خودئ بکه، ئەو بو تە رؤناهيە	
شيره تا سيئ:	۲۲
گەلەک نەکە کەنئ، چونکې ئەو دلئ دمرينت، ورؤناهيە ديئ دبهت	
شيره تا چارئ:	۲۶
جيهادئ بکه، چونکې جيهاد ره بانبيە تا ئوممه تا منه	
شيره تا پينجئ:	۳۱
خو بيدهنگ بکه، ئەو دئ شەيطانئ ژ تە دویر کەت، وهاريکاريا تە ل سەر دينئ کەت	

شیره‌تا شه‌شئ:	۳۵
به‌رئ خو بده یئ د بن خو دا، وبه‌رئ خو نه‌ده یئ د سه‌ر خو دا، دا نعمه‌تا خودئ کیم نه‌بینی	
شیره‌تا چه‌فتئ:	۳۸
یئ ب مروّقایینی به د گهل مروّقین خو، خو ئه‌گهر ئو پشت بده‌ته ته زئ	
شیره‌تا هه‌شتئ:	۴۲
د ریکا خودئ دا توژ لوما لومه‌که‌ران نه‌ترسه	
شیره‌تا نه‌هئ:	۴۸
بلا ته ئو بو خه‌لکی بقیت یئ ته بو خو دقیت	
شیره‌تا ده‌هئ:	۵۲
سئ ته‌رازین موکم	